

טעות או הזדמנות: הלימוד מרחוק תופס תאוצה בתיכונים, אך הורים ספקנים

בתי ספר ברחבי הארץ החליטו לנצל את הניסיון שנצבר בזמן הקורונה, ולוותר על יום לימודים פרונטלי. "זו הזדמנות ללמידה עצמאית, מיומנות נדרשת במאה ה-21", אומרת אחת המנהלות, אך יש הורים שחוששים: "הילדים ישבו בבית במשך חודשים, זה מגוחך"

מאת: שירה קדרי-עובדיה

לקוח מתוך: הארץ

פורסם ב-12.10.21

הכיתות בתיכון עירוני ה' בתל אביב היו ריקות מהרגיל ביום שלישי האחרון. בבית הספר עצמו דווקא הורגשה תנועה: תלמידים למדו בספרייה ובמעבדות, אחרים הגיעו לפעילות ספורטיבית באולם ההתעמלות. אך מרבית התלמידים כלל לא התייצבו בשערי המוסד. בשנת הלימודים הנוכחית החליטו בהנהלת בית הספר להקדיש את ימי שלישי ללמידה מסוג אחר. מערכת השעות הרגילה הוחלפה במשימות עצמאיות שניתן לבצע מהבית או מחללי למידה ברחבי העיר. "מדברים באופן תיאורטי על למידה עצמאית ועל המיומנויות הנדרשות במאה ה-21", אמרה ל"הארץ" לימור מילר, מנהלת בית הספר. "השנה החלטנו להפוך את התיאוריה למעשים."

לקורונה היה תפקיד חשוב בהחלטה לשנות את מערכת השעות. "לאורך תקופת הלימודים מרחוק תהינו מה עובד טוב ומה פחות", אומרת מילר. מתברר שהיה גם צד חיובי לתקופת הלמידה מהבית, ואותו החליט בית הספר לאמץ גם לטווח הארוך. במקום שעות הלימוד של יום שלישי, הוארכו מעט שאר ימי הלימודים. ביום שלישי נבנתה מערכת ייחודית לכל שכבה: בחטיבת הביניים מתמקדים ביום הזה בלמידה עצמאית, בעבודה על פרויקטים המשלבים בין תחומי לימוד שונים ובפעילות התנדבותית; בכיתות הגבוהות יותר, התלמידים מגיעים בשעות הבוקר למגמות הלימוד השונות אך שאר היום מתנהל באופן חופשי יותר - מהבית או ממרחבים אחרים, כמו חלל היזמות העירוני במתחם שרונה. המורים מתכנסים בבית הספר להשתלמויות ועוסקים בלימוד משותף ובשיחות אישיות עם תלמידים.

עירוני ה' לא לבד. בבתי ספר שונים ברחבי הארץ החליטו לנצל את הניסיון שנצבר בשנת הקורונה ולעבור לשבוע למידה של ארבעה ימים מבית הספר ויום נוסף מהבית. "אנחנו רוצים להכין את הילדים לעולם התעסוקה, שעובר לעבודה משולבת מהבית ומהמשרד", אומרת אושרת גני, ראשת המועצה האזורית דרום השרון. שני בתי הספר העל-יסודיים במועצה עברו למתכונת של ארבעה ימי לימוד בבית הספר ויום נוסף מהבית. "בלמידה מהבית יש הזדמנות לרכוש מיומנויות של אחריות אישית ויכולות דיגיטליות. ובנוסף, זו גם הזדמנות להיות עם עצמך. בית הספר הוא נהדר, אבל גם אינטנסיבי לפעמים."

במשרד החינוך וברשויות המקומיות גיבו את המהלך, אך הוא מתקבל בספקנות דווקא בקרב חלק מהתלמידים וההורים. "אמרו לנו שהמטרה היא להמשיך את הדברים הטובים בלמידה הדיגיטלית, להוציא את הטוב מהרע", אמר ל"הארץ" אב לתלמיד בכיתה י' באחד התיכונים בתל-אביב. "מבחינת התלמידים זה לא ככה. מדברים גבוהה-גבוהה על למידה עצמאית, אבל בפועל זה סתם יום של להישאר במיטה. אחרי שבמשך חודשים התלמידים ישבו בבית בלי שגרה, זה מגוחך."

מילר מצדה ואומרת כי תלמידים המעוניינים בכך יוכלו תמיד להגיע ללמוד מתוך בית הספר. "נקיים סקר ושיחות עם התלמידים לאורך השנה כדי להבין איך הם מרגישים עם המהלך", אמרה, וביקשה להדגיש כי "זו לא חוויה אופנתית לשנה אחת, אלא מהלך לטווח הרחוק."

במועצה של גני, היו הורים שתהו אם ההחלטה קשורה גם ברצון לחסוך בתקציבי ההסעות. גני מכחישה. לדבריה, "אם יש חיסכון כלשהו - הוא מושקע חזרה בכך שהארכנו את שעות הלימוד בימים שנותרו". היא סבורה שהחשש נובע מהמשקעים שהותירה תקופת הקורונה. "סגירת בתי הספר והמעבר ללמידה מקוונת בכל יום היה טראומתי", היא אומרת. עכשיו, היא מאמינה, זה יהיה אחרת.

בקריית חינוך דרור שבשרון, אחד מבתי הספר הגדולים בארץ, לכל שכבה נקבע יום אחר בשבוע שבו התלמידים אינם מגיעים לבית הספר. במקום לימודים פרונטליים, נערכות באותו יום פעילויות חוץ כגון סיורים וטיולי של"ח, למידה בקבוצות בשטחי היישובים שבמועצה או למידה מהבית. "אנחנו בתקופת ניסיון", אומרת על כך רונית רופא, מנהלת מחלקת החינוך במועצה האזורית לב השרון. לדבריה, בתקופת הקורונה התברר שהילדים נהנים מלמידה במרחבים פתוחים. גם כאן המהלך מתקבל בחשש מצד הורים מסוימים, אך לדברי רופא מדובר רק בקומץ. "מתוך כ-2,600 הורים, ישנה קבוצה קטנה של מתנגדים שלא מבינים למה צריך להשאיר את הילדים בבית ליום בשבוע אחרי תקופה כל כך ארוכה של קורונה", היא אומרת.

אחד המתנגדים הוא עידו מוסרי, אב לשלושה ילדים בבית הספר דרור. ילדיו הגדולים לומדים בכיתה ט'. "כשהם היו בכיתה ז' פרצה הקורונה, ומאז הם כמעט לא היו בבית הספר. הם בחסך מטורף. זה דור של ילדים שחווה קשיים עצומים בשנתיים האחרונות. בית הספר תפס טרמפ על תקופת הזום, בתירוץ של 'למידה עצמית' ומיומנויות טכנולוגיות - אבל הילדים שלנו יודעים על טכנולוגיה יותר מהמורים", אומר מוסרי. הוא מוסיף כי "אפשר להתנסות בלמידה עצמית ביום שישי, כשגם ככה אין לימודים. אני, כהורה, מאמין שיש משמעות לשהות בבית הספר: זה המקום שבו יוצרים קשרים חברתיים. זה אבסורד שאנחנו צריכים להתווכח על זה עם בית הספר עצמו."

טל ליסובסקי-השכל, אם בבית הספר, גם כן מבקשת לחזור לחמישה ימי לימודים פרונטליים. לדבריה, המהלך הוחל מבלי להתייעץ עם ההורים, ובפועל, לפי מערכת השעות לחודש הקרוב, הכוונה היא לקיים שיעורים בזום, ולא פעילויות חוץ. "מול מסך המחשב אי אפשר לסקרן את הילדים, אי אפשר להצית אצלם חשק ועניין, אי אפשר לטפח יצירתיות וליצור קשרים משמעותיים בין מורה לתלמיד. המסך הורס כל מה שקשור בלמידה המשמעותית", אומרת ליסובסקי-השכל, שמובילה את מאבק ההורים במהלך. "זה צעד שמנוגד לכל מה שהראו מחקרים מתקופת הקורונה - על כך שהניתוק מבית הספר מעודד התמכרויות ודכאונות. מערכת החינוך צריכה להוציא את התלמידים מהמסכים, לא להחזיר אותם לשם."

ליפתח גיא, ראש אגף החינוך במועצה האזורית עמק יזרעאל, היו תוכניות גדולות לשנת הלימודים הנוכחית. לאחר שנה וחצי של למידה מרחוק לסירוגין, במועצה העדיפו שלא לחזור באופן מלא למתכונת הלימודים הקודמת. "חשבנו איך יוצאים מהקורונה עם תובנות ומיישמים אותן גם לטווח הרחוק", אמר ל"הארץ". במועצה גיבשו תוכנית שאפתנית, שבמסגרתה תלמידי התיכון יעברו ליום קבוע של למידה עצמאית מהבית. בחטיבות הביניים התלמידים יישארו ללמוד במועדוני הנוער או במרכז התרבות ביישובים שבהם הם מתגוררים. "זו הזדמנות ללמידה מסוג אחר", אומר גיא, "אפשר ללמוד בחברות, בלמידת חקר, באופן בלתי פורמלי. גיבשנו תוכנית של לימוד משותף עם תלמידי המכינות הצבאיות במועצה. זו הזדמנות להכיר טוב יותר את התלמידים מהיישוב, להתחבר לקהילה."

אך המהלך שיזם גיא נתקל בהתנגדות תושבים. "התחושה היא שלקחו פתרון שנוצר נוכח אילוצי משבר הקורונה, שהיה טוב אולי לשעתו ביחס לאי למידה כלל, והפכו אותו לפתרון חינוכי לימי שגרה", כתבו הורים במכתב לחברי המועצה. "כל זאת, כאשר אין חולק שמשבר הקורונה וההתרחקות מבתי הספר פגעו בילדים רבים". ההורים טענו בין היתר כי המהלך בוצע בחופזה, בלי שניתנה לתלמידים אלטרנטיבה טובה מספיק ליום שבו הם נעדרים מבית הספר. היו גם חששות עקרוניים יותר, בדבר פגיעה בהספקים הלימודיים, ומכך שמדובר

בניסיון לצמצם את אחריות בית הספר על התלמידים. "לא כל משפחה מסוגלת להכיל ולנהל ילדים ללמידה עצמאית מבחינת תשתיות, נוכחות הורית והשגחה, דינמיקה בין אחים וכיו"ב", כתבו ההורים.

נוכח ההתנגדות, החליטו במועצה שלא ליישם את התוכנית בחודשים הקרובים, ולהמשיך בשיח מול ההורים במטרה להפעילה במחצית השנייה של שנת הלימודים או בשנה הבאה. "אנחנו לא מסירים מהמורים אחריות ועבודה אלא להיפך", אומר גיא. "זה צעד שדורש מהמורים לעבוד הרבה יותר ב'אחד על אחד' ולהשקיע בבדיקת עבודות ובמתן משוב". על אף שהוא מאמין במהלך, הוא מבין את המקור להתנגדות ההורים. "יש רצון לחזור למוכר ולידוע, ויש משהו מאיים במהלך שמפזר אחריות בין גורמים נוספים - כמו היישובים וגם התלמידים עצמם. אני מאמין שזו הדרך ליישם מהלכים בחינוך - לא כהוראה מגבוה אלא מלמטה. להשאיר מקום ליוזמה."